

שבת הראי"ה

ליקוטים מתורתו של הצדיק והחסיד, מרא דארעא דישראל, שר התורה ורועה ישראל
רבי אברהם יצחק הכהן קוק זצ"ל

פרשת

משפטים

גליון מספר 113

אורות הפרשה

ואלה המשפטים אשר תשים לפניהם וכו', א.

"העונשים החברתיים, בייחוד בשביל היזק ממון, יש להם שני מקורות נפשיים: טוב ורע. האחד נובע מתוך ההכרה שאסור לעשות עוולה, והעושה עוול צריך שיוסר כדי שתחזוק ההכרה הטובה הזאת. והשני בא מתוך צרות עין, שהאיש האחר אין לו ליהנות בשלי, או לנגוע בשלי, מפני שההרגשה של השלי ושל האני היא חזקה ומגושמת באין שיעור. כל המשפטים שהם הולכים בלא מקור אלהי יונקים ממקור הרע, וכל המשפטים האלוקיים אין בהם כלום מהרע, כי אם הכל נובע ממקור הטוב של האמת והישר כשהוא לעצמו. והענפים יש בהם מן השורש. פעמים בגילוי ופעמים רק בהעלם. ומשפטי הגויים ברובם נובעים מן האנוכיות הגסה הזאת, שעליה בנויה החברה הפוליטית של האנושיות. עד אשר לא

באה למידה הנבואית העליונה של כיתות החרבות לאתים. אחת היא מלחמת ד' של ישראל, שיסודה הוא רק הגברתה של האורה האלוקית, הדורשת את יסוד המשפט ממקורו הטוב. ובכל מקום שאתה מוצא אגוריות של גויים, אף על פי שדינם כדיני ישראל, אסור לדון בפניהם, שנאמר ואלה המשפטים אשר תשים לפניהם, לפניהם ולא לפני גויים. כי המקור של החברה האנושית. המפורדת ללאומים לוחמים זה בזה בלא רחמים. יונק הוא עדיין ממקור הרשעה, והצורה המשפטית באה לא מהמלחמה נגד העוול בכלל, אלא מהרשעה וצרות העין נגד האיש האחר שאינו בעל אותו הרכוש, וההזדמנות הארעית שנתדמו הדינים בצורתם החיצונה, אינה יכולה לטהר את הזוהמא המקורית של נטיית הנפש שיסוד המשפט יונק ממנה" [מגן הראי"ה, 'שמונה קבצים', קובץ ב' פסקה רסז].

אורות הראי"ה

מרן הראי"ה קוק

והגאון ר' מנחם נתן אויערבך זצ"ל (חלק ו')

פרק ו': אהבה והערצה

סיפרנו בשבועות הקודמים על קשריו של הגאון ר' מנחם נתן אויערבך זצ"ל (ראש אגודת הרבנים מורי הצדק בירושלים), עם מרן הראי"ה קוק. השבוע נספר בקצרה על אהבתו והערכתו הגדולה של הרמ"נ למרן הראי"ה.

אחרי עתרת החו"ש לכ"ק הדר"ג שוי' לנצח עד עמוד הכהן לאורים ותומים, קול הלל והודאה תהלי' שאוכל לבשרו ששמחתי משלום כבוד גאונו אשר על זה היתה כלתה נפשו לשמוע, ולהאריך מהעבר וההווה אינני רשאי כי במקום ובזמן שאמרו לקצר הוא, אך עינינו לי-ה, שהלכות ונפשות יודינו באמת הקשורים על לוח לבם באהבת גאון קדשו אשר מים רבים לא יוכלו לכבות יזכו לחיות פ"ק ובנועם ד' בשובו את שבותו.

ולמען לא יהי' מכתבי כשטרי הדיוטות אציע לכ"ג גרגיר א' בד"ת שתרצתי בס"ד ב'פ' בחוקתי העבר בקראי שמו"ת בחומש עם פי' תורה תמימה. (...)
הנני לעבד לעבדי ד' המשתחוה מול הד"ק ומתכבד לחתום בשם ידידו עז בלוי"ג ומצפה לראות עוד פניו פני קדשו כחמה בזהררה ולהאיר פניו ונושעה וימים על ימי מלך יוסף ד' עד כי יבא שולה ועינינו תראינה בשו"ב ד' את שובת ציון ברחמים,

כעתירת הק' מנחם נתן למשפחת אויערבאך" (אגרות לראי"ה, אגרת פו).

בתקופת יפו

ידידותם של הראי"ה והרמ"נ החלה כבר בתקופת רבנות הראי"ה ביפו. כך עולה מתוך מכתב ההסכמה שנתן הראי"ה בשנת תרפ"ד לספר 'אורה נאמן' של הרמ"נ:

"אשר זה כמה שנים מאז באתי אל הקודש לשכון בחצרות ה' באה"ק בהיות מושבי עדיין בעיה"ק יפו ת"ו, מאז נתועדתי עם האי גברא רבא ויקריא, חמודות הוא לי, וכמה פעמים היו לנו שעשועים בהרבה מקצועות שבתורה בגופי הלכות בפלפולי טבא, ובהגדות חמודות וספונות. בכל דבר מצאתי את שאהבה נפשי, מלא וגדוש בברכת ה'".

"באהבת גאון קודשו"

בשנת תרע"ד, הוזמן הראי"ה להשתתף בכנסית אגודת ישראל בחו"ל. בעקבות המלחמה העולמית נמנעה שיבתו לא"י והוא נאלץ לשהות בשווייץ, ובשלב מסוים התבקש מאת הקהילה החרדית בלונדון לכהן כרבה. באותה תקופה הוא מקבל מכתב רצוף אהבה, מידידו הרמ"נ:
"ב"ה פעה"ק ירושלים ת"ו א' לסדר וממדבר מתנה ה'תרע"ח,

מצינו יבורך גבר ירא ד' כאברהם הנאמר עליו כי עתה ידעתי כי ירא א' אתה ה"ה הרב האי גאון עולם עטרת תפארת ישראל כל רז לא אניס ליה, רכב ישראל ופרשיו, קדוש ד' כקש"ת מרן ר' אברהם יצחק הכהן שליט"א הגאבדיק לונדון יע"א.

מחותמי כתב הרבנות

כאשר שב מרן הראי"ה ארצה עם תום המלחמה, הוזמן ע"י רבני ירושלים לכהן כרבה של העיר הקדושה. באחד מהמכתבים שקיבל אז מאת רבני ירושלים, הוסיפו הרבנים המו"צ – ובתוכם הרמ"נ – את המשפטים הבאים:

"גם אנו מו"צ דעיה"ק תובב"א מלאים עוז ושמחה לקראת ראשי עדת ד' היושבת בירושלם אשר התעוררו עוד הפעם להכריז עליהם רבנותו של מאור עינים מאור ישראל ותפארתו הגאון האמיתי ציס"ע מרן ר' אברהם יצחק הכהן קוק שליט"א שיחיו הוא הגדול העומד בראש רב ואב בית דין בעי"ק ותפארתנו ירושלם תובב"א והננו גם אנו משתתפים בזה בלב מלא שמחה. יאריך ה' ימי רבנו שליט"א ויזכה לנהל עדת ד' צאן קדשים עד עמוד הכהן לאורים ותומים.

הבעה"ח יום הני"ל, נאם מיכל הורוויץ, נאם יעקב משה חרל"פ, נאם יצחק צבי ריבלין, נאם מנחם נתן אויערבאך".

[לשעה ולדורות' ח"ב עמ' 66]

מצוות ראי"ה

בסוף ספרו של הרמ"נ 'אורח נאמן', נדפס לראשונה (ונדפס לאחמ"כ בפני עצמו). הקונטרס 'מצוות ראי"ה' שכתב מרן הראי"ה בילדותו. בהקדמה לספר, מסביר הרמ"נ כי הסיבה לצירוף הקונטרס היא אהבתו וידידותו עם מרן הראי"ה:

"וראה זה חרש, ימצא הקורא דברי חפץ חרוזי פנינים, על הסימנים הראשונים שבאורח חיים, בקונטרס מצוות ראי"ה, אמורים מימי חורפו של ידו נפשו עוז, האי תנא ירושלמא הגאון האדיר צדיק תמים מרן רבי אברהם יצחק הכהן קוק שליט"א ראש ונשיא רבני אה"ק ת"ו. אשר מגודל אהבתו אהבה שאינה תלויה בדבר, הוסכמו יחד ליתן להם מקום בחיבורי זה. בצוותא חדא לחבר אוהל להיות אחר".

גם בהקדמתו של ר' יצחק אויערבך, בנו של הרמ"נ ומתלמידיו הראשונים של מרן הראי"ה ב'מרכז הרב', מוזכר שוב כי צירוף שני החיבורים הנ"ל הוא תולדת האהבה הגדולה הרוחשת בליכות מחבריהם: "ראיתי לטוב להעלותו על שולחן מלכים, מאן מלכי רבנן. סמוך ונראה לספרא דאבא מרי הגאון שליט"א. מרוב ידידותם ואהבתם הנאמנה להיות צוותא בסימא לאורחא, אורח נאמן".

"תנו להם את ברכותי"

בשנת תרפ"ד, שהה מרן הראי"ה באמריקה, במסגרת משלחת רבנים שעסקה בגיוס כספים לטובת מוסדות התורה בארץ ישראל. במכתב ששלח לבנו הרצי"ה ורעייתו בערב פסח, מבקש הראי"ה להודות לכל אלו אשר שלחו לו את ברכותיהם לרגל יום ההולדת של הוריו, ובתוכם הרמ"נ אויערבך:

"הנני בזה מודה ברוב תודה לכל אהוביני היקרים אשר כתבו לנו את ברכותיהם ליום הולדת הורינו האהובים שליט"א, הגרי"מ חרל"פ שמבנו הרה"ג קבלתי טלגרמא של ברכה ומפני מרחק המקום לא בא עדיין. והגר"מ אויערבאך, שאת נכדו ראיתי יחד עם חותנו הרב, שבאו לבקרניו בהוטעל, ואת הרב ר' דוד, והרב ר' ארי' לעווין ור' יעקב שפירא, ור' אברהם ברז"ד, וחברי מרכזינו כולם, ובאי בית מדרשינו, וכל אהובינו בכלל ובפרט, שיחיו כולם לאו"ט, תנו להם את ברכותי הנאמנות על השתתפם בשמחת לבבינו" [אגרות הראי"ה, ח"ד אגרת א'רלג].

ברכות אגודת הרבנים

לפני שבועות מספר [שבת הראי"ה גליון 111] סיפרנו על 'אגודת הרבנים מורי צדק בירושלים' אשר הרמ"נ עמד בראשה, והראי"ה כיהן כנשיאה. בהודמניות שונות שלח הרמ"נ בשם האגודה מכתבי איחול וברכה למרן הראי"ה. כך למשל במכתב הבא, מובאת ברכתם לקראת השנה החדשה:

[המכתב התפרסם אז בשבועון 'החרדי' קול יעקב].

"כ"ט אלול תרפ"ד – ברכת שנה טובה

אגודת הרבנים מוה"צ בארה"ק ת"ו, מביעה את תודתה העמוקה, בעד עבודתו הק', וברכתה לשנה החדשה אל כבוד הגאון האדיר שר התורה, פאר הדור והדרו, והחסיד שבכהונה, מרן אברהם יצחק הכהן קוק שליט"א נשיא הרבנים בארץ ישראל ואת כל משפחתו הנישאה שיחי' יתברכו ממעין הברכות, בברכת כתיבה וחתומה טובה. ונזכה כולנו לראות בשונו לארה"ק בהצלחה במהרה אמן. ומביעים אנו גם את רגשי הוקרתנו וברכתנו להרבנים הגאונים וכו' הרב מקאוונע, והר"מ מסלאבודקע שליט"א, וכל אחינו בית ישראל, וחברי ועד העזרה המרכזית העובדים למטרת הרמת קרן התורה והדת בארץ ובגולה, יתברכו בכוח"ש ושנה טובה ומבורכת, ויזכו לראות בהרמת קרן הדת ובבנין ציון וירושלים אמן. אגודת

העלון בחסות

ישיבת "אורות אביב" בדרום תל אביב

- ✓ תוכנית לימוד מתוכננת ומוגדרת, עם יעדים לימודיים לכל תלמיד ע"פ יכולתו.
- ✓ לימוד מעמיק ומקיף עם מעגלי חזרות.
- ✓ אווירה משפחתית חמה ואוהדת.

לפרטים: הרב אטינגר: 050-8822088 הרב יובל: 052-8119291

הרבנים מורי הצדק בארץ ישראל ת"ו".

במכתבים נוספים מאת אגודת הרבנים, באה לידי ביטוי תקוותם-משאלתם של אנשי הישוב הישן באותם ימים, שהראי"ה ישמש כ'כהן הגדול' בבית המקדש:

"אגודתנו מעתירה ומברכת את כבוד הוד נשיאה, נשיא ישראל, הודו והדרו, הכהן הגדול החסיד שבכהונה מרן רבינו אברהם יצחק הכהן קוק שליט"א ראש רבני אה"ק" [שם, י' טבת תרפ"ג].

"יה"ר שיזכו לראות בקרוב חנוכת בית מקדשנו בבית גואל צדק, וכבוד מרן הכהן הגדול יכהן פאר בעבודת הקודש והמקדש עם אחיו הכהנים בעבודתם והלויים בדוכנם וישראל במעמדם (...) בב"א" [שם, י"ז סיון תרפ"ג]

ביקור הראי"ה בבית הרמ"נ

בשנת תרפ"ה, חלה הרמ"נ והיה מרותק למיטתו. בין מבקריו הרבים היה גם מרן הראי"ה, וכך מתואר הביקור בעתון 'קול יעקב':

"ביום ג' שעבר הלך ראש הרבנים לא"י רבנו הגאון רא"י קוק לבקר את הרב הגאון ר' מנחם נתן אויערבך בחוליו שבועות אחדים במחלת האינפלואנצא.

בשמחתו לקראת רבנו התחזק על המטה ויספר לפני מבקריו זכרונות מעניינים מאביו אביו הגאון ר' מאיר אויערבך מקליש זצ"ל. בתוך הדברים הזכיר גם את העובדא הזאת (...). [הסיפור המובא שם עוסק ביחסו של הגאון ר' מאיר אויערבך זצ"ל, לגרי"ח זוננפלד זצ"ל (מחותנו של הרמ"נ), ומופיע בספר 'האיש על החומה', ח"א עמ' 267, בגירסא שונה].

הגר שהתלהב מ'אדר היקר'

מתוך כתבו של מרן הראי"ה 'מאמרי הראי"ה', עמ' 201

"הכרתי גר צדק, שהיה פה בעיר הקודש [ירושלים], שמו היה רבי אברהם יעקב, והיו מכנים אותו בשם ליאון גר הצדק, שרושם גדול היה עושה על כל מכיריו באמת. הוא היה כומר בניו-יורק בכנסיה גדולה ועשירה, ונשא לבו להסיר מעליו את כל הבלי הכבוד וההרחבה שהיתה כרוכה במעמדו, ונכנס לתחת כנפי השכינה ונתגיייר הוא ומשפחתו, ובא לירושלים ולמד בשקידה גדולה וביראת שמים אמיתית, עד שנעשה תלמיד חכם חשוב בגפ"ת.

וזכורני שבשנת תרס"ו בערך בא לביתי ביפו, ואמר שיש לו להציע לפני בקשה אם ארצה למלא אותה, וכאשר תשובתי הייתה שהנני נכון למלאות חפצו בגבול היכולת שלי בלי נדר, אמר לי שראה מחברת שלי בשם "אדר היקר" ששמה דיברתי על דיוקנו הרוחני של כבוד מו"ח הגאון האדר"ת ז"ל, שלקחה את לבבו בזה שרק היהדות יכולה להתפאר שיש לה בין האנשים הרוחניים שלה פרצופים טהורים כאלה, מה שרוחק מאוד למצוא אצל אחרים. ועל כן הוא רוצה שאתן לו רשות כשתהיה לו הזדמנות להעתיק את המחברת הנ"ל לשפות אירופיות שהוא יודען. מובן שהרשיתי לו בחפץ לב.

אחרי אשר הארכתי עמו בשיחות פנימיות-נפשיות, שאלתי ממנו אם יש לי רשות לשאול אותו, באיזה אופן בא לידי הצעד הגדול הזה להכנסת לדת ישראל, אחרי חיים רחבים בתור כומר? – אחרי התבוננות קצרה [...] אמר לי, שהעניין בא אליו מתוך רגש של הכרת תודה להשם יתברך, אחרי שנתרפא באופן פלאי, ממחלה מסוכנת ומיואשת שתקפה עליו.

ואמר לי שאמין לו, שתמיד היה דתי במעמקי נפשו, ובטבע נפשו שכנה הכרה גמורה, שאין אדם קונה לו את יתרון האדם על ידי שום תרבות ושום מדע בעולם, כי אם על ידי קדושת האמונה האלוקית [...].

אבל, הוסיף לומר, זה גם כן הוכר לו בעומק הנפש, שדוקא אמונה אלוקית טהורה שאין בה שמץ של אליליות, היא רק היא תוכל לאשר את האדם [...] ועל פי הרגש הזה התחיל לפשפש באמונתו אם היא נקיה מתערובת של אליליות, ובלב פצוע בא לידי מסקנה, שאי אפשר שיהיה תמים באמונתו בלא ערוב של מחשבה אלילית.

[...] מאוד עגמה נפשו, עד אשר שם פניו לאמונת ישראל, שבה מצא את הטהרה הגמורה של אמונה אלוקית טהורה, ונכנס בכל לבו ונפשו תחת כנפי השכינה, ומצא על ידה מחסה לנשמתו הרעבה לאור האמונה האלוקית בכל מילואה".

העלון יוצא לאור בסיוע
'דפרי שיר' –
הדוכן שלך לספרי קודש
ומוסיקה יהודית.
להזמנות: 077-3220338
סניפים:
תחנה מרכזית י-ם.
אצ"ל 60 ר"ג.
איכילוב 8 פ"ת.

העלון יוצא לאור ע"י ארגון 'אור האורות' להפצת תורת הגה"צ הראי"ה קוק זיע"א

שאלות ותגובות ניתן לשלוח לכתיבת: רח' הרב צבי יהודה 6
דירה 3 בת-ים, או בדוא"ל: reiyaa@gmail.com
או להתקשר למספר: 0546-573-528

ניתן לקרוא את העלון גם באתר: www.yeshiva.org.il
ניתן לקבל את העלון במייל מדי שבוע

אור האורות